

De impact van COVID-19

op het Colombiaanse vredesakkoord, mensenrechten en de handelsrelatie met Nederland

Inhoud

De impact van COVID-19 op het vredesakkoord, handel en mensenrechten	2
Veiligheid en Mensenrechten	3
Democratie en 'Civic Space'	6
Informele sector en arbeidsrechten	8
Implementatie van het vredesakkoord	11
Venezolaanse migranten	13
Aanbevelingen Colombia Platform	15
Het Colombia platform vraagt de Tweede Kamerleden en het ministerie van Buitenlandse Zaken om:	15

De impact van COVID-19 op het vredesakkoord, handel en mensenrechten

In mei 2019 bezocht een delegatie van de algemene commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (BHOS) Colombia. Als gevolg van de coronacrisis maken Colombianen zware tijden door: de vrede is extra onder druk komen te staan, arbeidsrechten worden vaker geschonden en de algehele veiligheid is verder afgenomen.

Daarnaast heeft COVID-19 de afgelopen maanden ook grote gevolgen gehad voor de belangrijke handelsstromen naar Nederland. Al met al zijn de zorgen over de stabiliteit in de regio door de pandemie verder toegenomen. Dat heeft ook grote gevolgen voor het nabije Caribisch deel van ons Koninkrijk. Op grond van de huidige ontwikkelingen doet het Colombia Platform concrete aanbevelingen om de relatie Nederland-Colombia te versterken op het gebied van vredesopbouw, mensenrechten en internationaal verantwoord ondernemen.

Het doel van dit artikel is daarmee een actuele opvolging te geven aan het bezoek van de Commissie Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (BHOS) van de Tweede Kamer vorig jaar. Wat is er sindsdien veranderd. Wat betekent dit voor Nederlandse organisaties die in Colombia actief zijn. Wat betekent dit voor het Nederlands beleid.

Intussen leven we al ruim acht maanden in een wereldwijde pandemie. In reactie op de opmars van COVID-19 ging Colombia al in maart in lockdown, evenals een groot deel van Latijns-Amerika. Die vroeger

lockdown is vooral ingegeven door de ontwikkelingen in Europa. Het aantal COVID-19-gevallen in Colombia was nog zeer beperkt. Het eerste geval werd op 6 maart geconstateerd en vanaf 25 maart gold een landelijk 'verplicht preventief isolement'. Burgers bleven op straffe van een boete thuis, met enkele (aanvankelijk zeer beperkte) uitzonderingen. Regionaal verkeer en de (inter)nationale luchtvaart lagen stil. Winkels, horeca en andere openbare gelegenheden waren gesloten.

De maatregel werd, met enkele versoepelingen, steeds weer verlengd. Pas na 1 september werd een groot deel van de economische activiteit hervat. De grenzen bleven zelfs tot 1 oktober dicht. De versoepeling van de maatregelen was met name ingegeven door economische motieven, want het virus was en is nog niet onder controle. Inmiddels zijn er volgens officiële cijfers meer dan 1 miljoen besmettingen vastgesteld. Bijna 32 duizend mensen overleden aan het coronavirus¹.

De impact van COVID raakt vrijwel alle aspecten van het leven in Colombia. De Nederlandse organisaties die deel uitmaken van het Colombia Platform zoals NIMD, Pax voor Vrede en CNV Internationaal, zien de ingrijpende gevolgen op hun werkterreinen.: Veiligheid en Mensenrechten, Democratie en 'Civic Space', Handelsrelatie en Arbeidsrechten, Implementatie van het vredesakkoord en de Venezolaanse Migrantencrisis.

Veiligheid en Mensenrechten

De pandemie, en met name de gerelateerde lockdown-maatregelen, hebben de toch al precare veiligheidssituatie in het land nog verder verslechterd. Sinds de ondertekening van het vredesakkoord met de FARC in 2016 was er een toename van bedreigingen en moorden op lokale gemeenschapsleiders en mensenrechtenverdedigers. Tijdens de lockdown verslechterde de veiligheidssituatie aanzienlijk. Tussen januari en oktober 2020 zijn 246 sociale leiders vermoord.²

¹ https://www.minsalud.gov.co/salud/publica/PET/Paginas/Covid-19_copia.aspx

² <http://www.indepaz.org.co/lideres/>

Arme en rurale gebieden zijn onevenredig zwaar getroffen, met name die met een lange geschiedenis van conflict en aanwezigheid van illegale gewapende groepen. Na de demobilisatie van de FARC is er strijd ontstaan tussen verschillende overgebleven gewapende groepen zoals de ELN, FARC-dissidenten, paramilitairen en diverse kartel structuren. Met name op plekken met lucratieve illegale economieën of van strategische waarde bevechten zij elkaar om de territoriale controle te behouden of te verkrijgen. In deze onzekere en gefragmenteerde context namen aanslagen en moorden op lokale sociale en mensenrechtenleiders toe; een situatie die veelvuldig door mensenrechtenorganisaties en de internationale gemeenschap is aangekaart.

Tijdens de lockdown zagen mensenrechten- en gemeenschapsorganisaties zich drastisch in hun handelen en bewegingsvrijheid beperkt. Tegelijkertijd waren instellingen ten behoeve van de bescherming van burgers minder goed bereikbaar (bijvoorbeeld alleen via internet). Bovendien werden speciale beschermingsmaatregelen voor publieke of bedreigde personen teruggeschroefd. Zij kregen de opdracht in hun woningen te blijven, maar zonder bescherming. Illegale gewapende groepen hadden zo de ruimte om hun controle over gebieden te verstevigen. De bevolking voelt zich door de Colombiaanse overheid in de steek gelaten.

Massamoorden

Augustus was een extreem bloedige maand waarin het fenomeen van de massamoord opnieuw zijn intrede deed in Colombia. In een periode van slechts 10 dagen vonden er in Valle del Cauca, Nariño, Arauca en Cauca maar liefst 6 slachtingen plaats, begaan door verschillende gewapende groepen. In enkele gevallen waren deze doelbewust op jongeren gericht, die zich niet aan de door de gewapende groepen ingestelde avondklok zouden hebben gehouden. Er vielen in die maand in totaal 39 dodelijke slachtoffers te betreuren.³

³ <https://www.nytimes.com/es/2020/09/13/espanol/america-latina/colombia-protestas-masacres.html>; www.nporadio1.nl/bureau-buitenland/onderwerpen/63833-2020-08-25-bloedbaden-zijn-terug-in-colombia

Kwetsbare groepen

Ook in een ander opzicht zijn jongeren in deze context een kwetsbare groep. De sluiting van scholen heeft met name in plattelandsgemeenten waar gewapende groepen aanwezig zijn, geleid tot een stijging van de (al dan niet gedwongen) rekrutering van jongeren.⁴ Daarnaast is het aantal meldingen van huiselijk geweld enorm gestegen, waarbij vrouwen en kinderen disproportioneel worden getroffen.⁵ Een andere kwetsbare groep zijn de gedemobiliseerde guerrillastrijders; ook voor hen heeft de lockdown voor meer veiligheidsrisico's gezorgd, aangezien voormalige tegenstanders openstaande rekeningen zijn gaan vereffenen. Tijdens de eerste 10 maanden van 2020 zijn reeds 51 voormalige FARC-strijders vermoord.⁶

COVID-19 dreigt de economische vooruitgang van de afgelopen decennia teniet te doen in Colombia, evenals elders in Latijns-Amerika. Miljoenen mensen die zich een generatie geleden aan de armoede ontworstelden, dreigen terug te vallen onder het bestaansminimum. De sociaaleconomische ongelijkheid, in Latijns-Amerika en vooral Colombia toch al één van de grootste wereldwijd, neemt verder toe en daarmee ook het risico op maatschappelijke spanningen. Het conflict is ooit begonnen uit verzet tegen de sociaaleconomische

⁴ <https://reliefweb.int/report/colombia/aumento-de-asesinatos-y-reclutamiento-de-ni-os-ni-y-j-venes-en-colombia>

⁵ <https://www.cinep.org.co/Home2/component/k2/796-la-premisa-quedate-en-casa-le-cuesta-la-vida-a-mujeres-de-colombia.html>

⁶ <http://www.indepaz.org.co/lideres/>

Bijna
32 duizend
mensen overleden
aan het coronavirus

ongelijkheid.⁷ Inmiddels draait het voor de meeste gewapende groepen vooral draait om illegale bronnen van inkomsten. Toch wordt dat politieke discours nog regelmatig aangewend voor het vergaren van steun en legitimiteit.

Democratie en 'Civic Space'

De impact van de lockdown op de Colombiaanse democratie is in verschillende opzichten voelbaar. De rechterlijke macht en het parlement hebben hun activiteiten tijdens de eerste maanden van de pandemie op eigen initiatief gestaakt, omdat niet duidelijk was of virtuele besluiten rechtsgeldig zouden zijn. Pas na een maand namen de presidenten van beide kamers maatregelen voor virtueel functioneren.

Het congres heeft daardoor maar zeer beperkt controle kunnen uitvoeren op de 164 presidentiële decreten die zijn uitgevaardigd tijdens die eerste periode. Bovendien is de vrees dat de legitimiteit van politieke beslissingen van het congres in brede zin ondermijnd wordt door het gebrek aan precedents en protocollen voor virtueel functioneren. In een situatie waarin de uitvoerende macht met een uitgebreid mandaat opereert, opent dit een de deur naar autoritarisme.

Politieke partijen afwezig in debat

Een tweede punt van zorg is de vrijwel totale afwezigheid van politieke partijen in het publieke debat. De regeringspartij is zichtbaar door het ondersteunen van de presidentiële maatregelen voor de bestrijding van COVID-19-steunmaatregelen. De andere politieke partijen zijn praktisch onzichtbaar en verliezen daarmee legitimiteit. Zolang representatieve instanties niet functioneren, kunnen partijen hun kiezers niet effectief vertegenwoordigen en beleid controleren. Juist diversiteit aan politieke partijen is cruciaal voor de democratische machtsbalans.

Corruptie met budgetten voor noodmaatregelen

Een derde aandachtspunt is de verdere ondermijning van het algehele vertrouwen in het democratische systeem door structurele corruptie. De regering

⁷ <https://www.nytimes.com/es/2020/07/11/espanol/america-latina/desigualdad-coronavirus-america-latina-colombia.html>

verstrekt subsidies om de economische impact ten gevolge van COVID-19 op te vangen. De verstrekking daarvan verloopt echter enorme ondoorzichtig, zowel nationaal als lokaal. De lijst met ambtenaren die zijn geschorst wegens corruptie met budgetten voor noodmaatregelen is inmiddels al aanzienlijk.⁸

Achterstelling inheemse bevolking

Een vierde punt is dat de achterstelling van inheemse bevolking sinds de coronacrisis toeneemt. Voor de pandemie had 13% van de inheemse bevolking geen formele opleiding, tegenover het nationaal gemiddelde van 4,5%. Tijdens de pandemie is onderwijsachterstand nog verder opgelopen.⁹ Dit komt voornamelijk door gebrek aan internet en het ontbreken van toegang tot computers of tablets. In oktober hebben inheemse leiders verschillende betogingen georganiseerd voor een beter antwoord van de staat op de gevolgen van de COVID-19-pandemie voor de inheemse bevolking¹⁰

Inperking sociaal protest en geweld tegen leiders

Een laatste aandachtspunt betreft de inperkingen voor sociaal protest. De burgerlijke ruimte is het fundament van elke open en democratische samenleving en in de

afgelopen jaren is gebleken dat sociale bewegingen en publiek protest in Colombia een belangrijk middel zijn om kritische geluiden over het overheidsbeleid te laten horen. Denk bijvoorbeeld aan de massale burgerprotesten eind 2019.¹¹ De coronamaatregelen beperkten die ruimte in de praktijk, waardoor het recht op samenkomst en meningsuiting opnieuw verder onder druk kwam te staan. Een zorgelijke ontwikkeling was dat in de eerste helft van 2020 het geweld tegen politieke, sociale en gemeenschapsleiders is toegenomen.¹² In september, na een gedeeltelijke verlichting van de lockdown, gingen burgers desondanks opnieuw

⁸ <https://www.elespectador.com/coronavirus/corrupcion-la-pandemia-en-el-covid-19-que-se-busca-frenar-tiempo-articulo-915484/>

⁹ <https://www.dejusticia.org/column/pueblos-etnicos-y-la-inequidad-en-la-educacion-durante-la-pandemia/>

¹⁰ <https://www.bluradio.com/blu360/pacifico/las-cuatro-exigencias-de-la-minga-al-presidente-duque-explicadas-por-lider-indigena>

¹¹ <https://theconversation.com/por-que-vuelve-la-violencia-a-colombia-146342>;

¹² <https://elpais.com/internacional/2020-09-21/la-violencia-policial-y-las-matanzas-en-el-campo-potencias-las-protestas-en-colombia.html>

de straat op, uit protest tegen politiegeweld tegen burgers. Opnieuw werden deze protesten beantwoord met hard optreden door de veiligheidstroepen.

Informele sector en arbeidsrechten

Colombia nam dus al in een vroeg stadium vergaande maatregelen net als veel Latijns-Amerikaanse landen, maar de houdbaarheid en handhaving ervan was van meet af aan een heikel punt. De politie trad hard op tegen overtreders van de maatregelen, terwijl deze vaak de kwetsbaarsten van de samenleving raakten. Zo'n 60% van Colombianen is afhankelijk van de informele economie. Deze werkenden beschikken zelf niet over financiële reserves en de Colombiaanse noodhulpverlening schiet tekort. Noodgedwongen moesten zij hun werk voortzetten omdat zij anders geen inkomsten zouden hebben. Dit heeft de besmetting en verspreiding van het COVID-19-virus in de hand gewerkt. Straatverkopers en anderen die niet meer konden werken, kwamen in acute humanitaire nood. Tel daar de vaak precaire woonsituatie van deze bevolkingsgroep bij op, alsmede hun afhankelijkheid van een slecht functionerende gezondheidszorg, en de disproportionele impact van de pandemie op kwetsbare bevolkingsgroepen wordt zichtbaar.

Ook in de formele sector kwam de klap van COVID-19 hard aan. Zelfstandigen en mensen met tijdelijke contracten werden het hardst geraakt: 5 miljoen mensen verloren hun baan. Naarmate

Werkenden in
de informele
sector het **hardst**
getroffen

de maatregelen voortduurden, groeide het spanningsveld tussen economische belangen en de publieke gezondheid. Grote politiek-economische spelers (zoals de luchtvaart) drongen aan op de versoepeling, die uiteindelijk volgde in september. De impact van de crisis zal zich echter nog lang laten gelden. De werkloosheid is in de afgelopen jaren niet zo hoog geweest als nu en zou zelfs kunnen oplopen tot 20 procent¹³. Voor vrouwen is het werkloosheidspercentage al 26,2%. Gender-ongelijkheid waar het gaat om arbeid neemt toe door COVID-19. Het kost waarschijnlijk jaren om

die ongelijkheid weer recht te trekken.

De crisis veroorzaakt door COVID-19 laat de zwakke plekken in mondiale ketens haarscherp zien. In de nasleep van de maatregelen is gebleken dat juist de groepen aan het begin van de waardeketen kwetsbaar zijn voor de gevolgen van een economie in lockdown. Voorbeelden hiervan in Colombia zijn de kolen-, suiker- en palmoliesectoren, dit zijn belangrijke exportproducten voor de Nederlandse markt. De afgelopen maanden heeft COVID-19 een enorme impact gehad op de arbeidsrechten in elk van deze sectoren.

Het werkloosheidspercentage van de maand september bedroeg 15,8%, een stijging van 5,6 procentpunt in vergelijking met september 2019¹⁴. De 'subcontracted workers' die werken via onderaannemers en de -veelal vrouwelijke- werknemers in de informele economie zijn in het bijzonder getroffen. De Colombiaanse mijnbouwsector is geraakt vanwege lage grondstofprijzen, de dalende internationale vraag, de abrupte onderbreking van toeleveringsketens, de nationale lockdown en de (gedeeltelijke) beëindiging van activiteiten. Mijnbouwbedrijven en hun onderaannemers hebben getracht om kosten te besparen op hun arbeidskrachten. Dat heeft geleid tot talloze ontslagen

¹³ <https://www.dinero.com/pais/articulo/impacto-del-coronavirus-en-el-empleo-en-colombia/284717>

¹⁴ <https://www.dane.gov.co/index.php/estadisticas-por-tema/mercado-laboral/empleo-y-desempleo>

¹⁵ 'Zie Hogenboom, B. & Teilingen van, K. (2020). 'COVID-19 Impact on the Value Chain Latin America'

en eenzijdige opschortingen van contracten¹⁵. Mijnbouwbedrijf Prodeco, dochteronderneming van het Zwitserse Glencore, heeft zelfs toestemming aan de Colombiaanse overheid gevraagd de winning van steenkolen voor vier jaar stil te leggen.¹⁶

Werknemers met een laag inkomen aan het begin van de keten worden onevenredig zwaar getroffen door COVID-19.¹⁷ In de praktijk leidt dit ertoe dat de vele flexwerkers slecht voorbereid en onder ongunstige voorwaarden gevaarlijk werk doen in de mijnen. Zij raakten hun werk kwijt zonder enige vorm van compensatie. Toen deze groep weer aan het werk kon, gebeurde dit tegen slechtere voorwaarden. Ook hun bescherming tegen COVID-19 en het recht op medische voorzieningen is vaak slechter geregeld dan bij vaste krachten. Het betreft zeer risicovol werk, hoewel dit noch door multinationals noch door de Colombiaanse overheid wordt erkend.

Daarnaast heeft de COVID-19-crisis invloed op de prijs van olie die in Colombia gekoppeld is aan de koers van de dollar. De Colombiaanse palmoliesector werkt op slechts 65% van haar normale capaciteit vanwege de wereldwijde prijsdaling¹⁸. Ook de lage suikerprijzen zijn te verklaren door de lage olieprijsen: veel van het

suikerriet dat bestemd was voor productie van ethanol, wordt nu gebruikt voor de productie van suiker. Het heeft de plotselinge dumping van suiker tot gevolg¹⁹. Binnen de ketens van olie-, suiker- en (steenkolen) mijnbouw in Colombia hebben de lage prijzen en dalende vraag ertoe geleid dat veel bedrijven hun productie tijdelijk stopzetten. Door onduidelijke eigendomsstructuren en het outsourcen van arbeid aan het begin van de keten is het complex om multinationale ondernemingen aansprakelijk te stellen voor schendingen van

¹⁶ <https://www.argusmedia.com/en/news/2153720-colombian-residents-to-demand-prodeco-restart>

¹⁷ 'Zie Hogenboom, B. & Teilingen van, K. (2020). 'COVID-19 Impact on the Value Chain Latin America'

¹⁸ <https://www.larepublica.co/economia/fedepalma-pide-al-gobierno-medidas-de-caracter-extraordinario-frente-al-covid-19-2989555>

¹⁹ <http://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/>

²⁰ <https://elpilon.com.co/por-que-empresas-mineras-estan-suspendiendo-contratos-laborales/>

arbeidsrechten en internationale normen²⁰. Het is problematisch dat veel werknemers niet direct in dienst staan bij de multinationale ondernemingen, maar via onderaannemers. Dit leidt tot instabiliteit, lage lonen, zeer uiteenlopende werkuren en weinig sociale zekerheid.

Implementatie van het vredesakkoord

De pandemie heeft vergaande gevolgen voor de implementatie van het vredesakkoord, dat al onder druk staat sinds de ondertekening in 2016. Een fundamentele zorg voor de middellange termijn is de vrees dat de regering de crisis zal misbruiken voor bezuinigingen op de implementatie van het akkoord, met structurele verzwakking tot gevolg.

De huidige regering onder leiding van president Duque is nooit voorstander van het akkoord geweest en heeft er al eerder fors op bezuinigd. In de context van COVID-19 hebben congresleden van zijn partij, het Centro Democrático, een oproep gedaan voor verdere bezuinigingen ten behoeve van economische steunmaatregelen²¹. Vooralsnog heeft de regering die oproep niet overgenomen. Echter, de roep om bezuinigingen zal groeien al naar gelang de duur en de ernst van de economische crisis.

De verwachting is dat de implementatie van het

Implementatie
vredesakkoord
in gevaar

²¹ <https://www.semana.com/nacion/articulo/proponen-usar-fondos-del-proceso-de-paz-para-emergencia-de-coronavirus/665321>

akkoord de komende jaren verder onder druk komt te staan. Dit zou mogelijk gevolgen hebben op alle onderdelen: de participatie van slachtoffers in transitional justice (Speciale Vredesjurisdictie en Waarheidscommissie)²², de re-integratie van ex-strijders, de rurale ontwikkelingsprogramma's (PDET)²³ en de coca-substitutie (PNIS)²⁴. Al deze aspecten zijn cruciaal voor een duurzame vrede. Ook zijn deze op zichzelf een voorwaarde voor evenwichtig economisch herstel na COVID-19. De internationale gemeenschap moet blijven benadrukken dat implementatie van het vredesakkoord essentieel is, ook vijf jaar na onder-

tekening en juist in de context van een pandemie.

Naast de vrees voor structurele verzwakking op de langere termijn, heeft COVID-19 ook directe impact. Slachtofferparticipatie in de Speciale Vredesjurisdictie en Waarheidscommissie vindt momenteel noodgedwongen virtueel plaats. Door de 'digitale kloof' benadeelt dit vooral armere slachtoffers in afgelegen gebieden met beperkte toegang tot internet en hardware²⁵. De (digitale) veiligheid kan bovendien onvoldoende worden gegarandeerd, niet alleen in technische zin, maar ook omdat er in de privé-omgeving vaak onvoldoende privacy is. Slachtoffers in afgelegen gebieden zijn daarnaast kwetsbaar in algemene zin omdat zij zich vaak bevinden in (voormalige) conflictgebieden. Daar zijn de humanitaire gevolgen van de crisis groot en de toegang tot en kwaliteit van de gezondheidszorg is beperkt. Ook is de veiligheidssituatie als gevolg van de beperkende maatregelen verslechterd²⁶. Vertraging is er ook met betrekking tot de ontwikkeling en indiening van rapporten voor de Speciale Vredesjurisdictie (JEP) en het verzamelen van ooggetuigenverslagen door de Waarheidscommissie (CEV), onder anderen. Met het oog hierop heeft de Speciale Vredesjurisdictie de deadlines voor het voordragen van rapporten/casussen verlengd²⁷.

²² SIVJNRN – Sistema Integral de Verdad, Justicia, Reparación y No Repetición <https://www.jep.gov.co/JEP/Paginas/Sistema-Integral-de-Verdad-Justicia-Reparacion-y-NoRepeticion.aspx>

²³ PDET - Programa de Desarrollo con Enfoque Territorial

²⁴ PNIS - Programa Nacional Integral de Sustitución de Cultivos de Uso Ilícito

²⁵ https://www.coljuristas.org/observatorio_jep/documentos/documento.php?id=159

²⁶ <https://www.elespectador.com/colombia2020/justicia/la-paz-en-tiempos-del-coronavirus-articulo-915087>

²⁷ <https://www.jep.gov.co/Sala-de-Prensa/Paginas/JEP-ampl%C3%ADa-el-plazo-para-que-las-organizaciones-de-v%C3%ADctimas-entreguen-sus-informes.aspx#:~:text=La%20JEP%20ampl%C3%ADa%20el%20plazo,15%20de%20marzo%20de%202021>

De re-integratie van oud-guerillastrijders staat eveneens onder druk. In eerste instantie omdat zij tijdelijk niet naar de bank konden om hun maandelijkse subsidie te innen en omdat de voedselhulp stokte (beide maatregelen uit het vredesakkoord)²⁸. Inmiddels komen de oud-strijders in algemene zin in de knel vanwege enerzijds de verslechterde economische vooruitzichten en anderzijds de verhoogde activiteit en controle van gewapende groepen in de gebieden waar veel ex-strijders zich bevinden. Hoe nijpender de situatie van deze populatie, hoe groter het risico dat zij worden gerekruteerd door gewapende groepen.

Tot slot heeft de crisis gevolgen gehad voor de vrijwillige coca-substitutie (PNIS), een onderdeel van het akkoord waarbij de staat zich tijdelijk onthoudt van gedwongen vernietiging totdat de cocaboeren de overstap naar (gesubsidieerde) alternatieve gewassen hebben gemaakt. Tijdens crisissituatie heeft de overheid de grootschalige vernietigingsoperaties uitgevoerd, ook in gemeenschappen met een lopende PNIS overeenkomst²⁹. Los van een schending van het vredesakkoord, is eradicatie onverantwoord om humanitaire redenen: het ontnemt boeren

hun inkomen midden in een crisis en daarmee de mogelijkheid om in basisbehoeften te voorzien. Daarnaast hebben deze operaties in meerdere regio's geleid tot gewelddadige confrontaties. Ook worden ze gezien als een gezondheidsrisico omdat de troepen die dit uitvoeren geen beschermende middelen tegen COVID-19 dragen.

Venezolaanse migranten

Venezuela telde tot een paar jaar geleden nog 31 miljoen inwoners. Inmiddels zijn er daarvan zo'n 4,2 miljoen op de vlucht. De meesten 1,8 miljoen personen, belandden in Colombia³⁰, Venezolanen die in Colombia aankomen kunnen op vertoon van hun paspoort met uitreisvisum een speciale status krijgen die geldt als verblijfs- en werkvergunning voor maximaal twee jaar. Echter, de meeste Venezolanen hebben alleen een identiteitsbewijs, maar geen paspoort met stempel. Bijna een miljoen Venezolanen in Colombia hebben daardoor geen formele status. Dat maakt de inburgering bijzonder moeilijk. De Colombiaanse overheid zorgt waar mogelijk voor opvang en integratie van vluchtelingen, alhoewel de enorme instroom de capaciteit van de overheid ver te boven gaat.

²⁸ De oud-strijders ontvangen twee subsidies die zijn overeengekomen in de vredesakkoorden: het zogenaamde basisinkomen (een maandelijkse uitkering van 80% van het minimumloon) en voedselhulp: gezinspakketten die maandelijks worden geleverd.

²⁹ <https://www.elspectador.com/colombia2020/pais/gobierno-intensifico-erradicacion-forzada-de-coca-en-medio-de-la-pandemia-articulo-915175>

³⁰ International Organization for Migration: <https://www.iom.int/venezuela-refugee-and-migrant-crisis>

<

De Venezolaanse vluchtelingencrisis staat op een wrange tweede plaats na de crisis in Syrië, en sinds de uitbraak van de coronacrisis is het aantal vluchtelingen hard gegroeid. De meeste vluchtelingen komen terecht in de informele sectoren, met name straathandel. In sommige provincies in Colombia, zoals bijvoorbeeld in Noord-Santander aan de grens met Venezuela, domineren zij de straathandel zelfs bijna volledig sinds de pandemie³¹. Andere groepen vluchtelingen vinden werk in de dienstverlening, industrie en de bouw, waar een formeel dienstverband een zeldzaamheid is. De grootste risico's hierbij zijn uitbuiting, mensenhandel en kinderarbeid, waarbij jongeren en vrouwen extra kwetsbaar zijn.

Tenslotte grijpen ook criminele groeperingen in Colombia de kans aan om kwetsbare vluchtelingen uit Venezuela te rekruteren voor allerlei illegale activiteiten variërend van kinderprostitutie, cocateelt, drugsvervaardiging, tot volwaardig lid van illegale gewapende groepen. Ruim een jaar geleden meldden bronnen in het Colombiaanse leger al dat zo'n 10% van de strijders van de ELN uit dissidenten van de FARC, verschillende paramilitaire groepen en Venezolanen

bestaat, een percentage dat momenteel ongetwijfeld nog hoger ligt.³²

>

Ondertussen neemt onder de bevolking van Colombia de weerstand tegen het grote aantal vluchtelingen toe. Dit heeft te maken met xenofobie en discriminatie, maar ook met de angst dat Venezolanen hen op de arbeidsmarkt verdringen. Daarnaast werden Venezolanen de afgelopen maanden ten onrechte beschuldigd van de verspreiding van COVID-19 in de grensgebieden.³³

³¹ <https://www.radionacional.co/noticia/economia/informalidad-laboral-colombia-covid19>

³² <https://www.reuters.com/article/us-venezuela-politics-colombia-exclusive-idUSKCN1TL14E>

³³ [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30718-2](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30718-2)

Aanbevelingen Colombia Platform

Het Colombia platform vraagt de Tweede Kamerleden en het ministerie van Buitenlandse Zaken om:

Als eerste is het belangrijk om het Latijns-Amerika beleid te actualiseren met daarin aandacht voor het behouden van democratische en maatschappelijke ruimte als voorwaarde voor een vreedzame, inclusieve en duurzame samenleving.

Daarnaast zijn de volgende concrete zaken van belang:

Vredesakkoord, democratie, veiligheid en mensenrechten

Aandacht blijven besteden aan de uitvoering van het vredesakkoord, de basis voor de vrede en een historische kans voor Colombia om structurele ongelijkheid en uitsluiting aan te pakken. De democratie staat niet alleen in Colombia onder druk. Nederland heeft er belang bij dat de coalitie van gelijkgestemde landen zo groot mogelijk is, om samen op te kunnen trekken bijvoorbeeld voor het behalen van de Sustainable Development Goals (SDGs).

Nederland heeft als buurland van Colombia en als handelspartner een belangrijke verantwoordelijkheid.

In mei 2019 heeft u gezien wat de kansen zijn op het gebied van vredesopbouw, mensenrechten en internationaal verantwoord ondernemen, maar ook hoe ingewikkeld het is om te komen tot duurzame verandering. De vraagstukken over gelijke kansen en gelijke rechten zijn voor Colombia door de COVID-19-crisis alleen maar relevanter geworden. Dit betekent dat de aanbevelingen meer dan ooit actueel zijn en aangescherpt moeten worden.

- Laat de Nederlandse mensenrechtenambassadeur in 2021 een bezoek brengen aan Colombia om aandacht te vragen voor het vredesproces en de uitvoering van het vredesakkoord.
- Geef de Nederlandse Mensenrechtenambassadeur een mandaat en budget om de bescherming van sociale- en vakbondsleiders te monitoren.
- Blijf de ontwikkelingen volgen opdat de leiders zich in deze tijden aan OECD-LAC Integrity and Anti-corruption Action Plan blijven houden.
- De uitvoering van het vredesakkoord staat zwaar onder druk. Schroef de druk via de Nederlandse bijdrage aan het EU-trustfonds op om de implementatie van het vredesakkoord te bevorderen en dan met name de bescherming van sociale

leiders, de waarheidsvinding en gerechtigheid voor slachtoffers van het conflict en de rol van vrouwelijke leiders.

- Zorg dat Nederlandse fondsen beschikbaar blijven voor organisaties die zich inzetten voor mensenrechten, onderwijs voor meisjes, het maatschappelijk middenveld en versterking van de democratie.
- Dring, in lijn met de aangenomen Tweede Kamer motie, aan op de start van een directe verzoeningsdialoog tussen mijnbouwbedrijven en de slachtoffers van mensenrechtenschendingen in het verleden in het kolengebied Cesar.

Internationaal verantwoord ondernemen (IMVO)

- Scherp het IMVO-beleid aan voor Colombia. Het gedrag van bedrijven zoals het Zwitserse Glencore die vooral denken aan hun directe eigen belang, laat zien hoe belangrijk het is als de Europese energiebedrijven in de contacten met de kolenmijn bedrijven zich inzetten voor mensenrechten en duurzaamheid.
- Gebruik het Handelsakkoord tussen de EU en Colombia om in het kader van COVID-19 de bescherming van arbeidsrechten en mensenrechten te agenderen, waarbij ketenverantwoordelijkheid een belangrijk thema is.

- Vele bedrijven in de palmoliesector staan op omvallen door de tegenvallende vraag. Flexwerkers en uitzendwerkers zijn de eersten die hiervan de dupe worden. Nederland is de belangrijkste exportbestemming voor palmolie uit Colombia. Een aangescherpt IMVO-beleid is hier op zijn plek om het Nederlands bedrijfsleven aan te spreken op hun ketenverantwoordelijkheid.

Venezolaanse vluchtelingen

- Stel een integraal Venezuelabeleid op waarin de situatie in Venezuela zelf, maar ook de gevolgen voor de regio en het Koninkrijk worden geanalyseerd. Maak op grond daarvan een Venezuela-beleid, eventueel in afstemming met de EU of andere landen.
- De steun aan Venezolaanse vluchtelingen richt zich vooral op noodhulp, eerste opvang en op versterking van de capaciteit van de ontvangende overheden. Deze hulp schiet ernstig tekort en richt zich uitsluitend op de korte termijn. Slechts een fractie van de vluchtelingen ontvangt daadwerkelijk hulp. De COVID-19-crisis maakt extra duidelijk hoe kwetsbaar de positie van vluchtelingen is. Ondersteuning van hun integratie op de arbeidsmarkt is van groot belang.

